

Document discutit i consensuat

El Consell Municipal de la Llengua de Benavarri va aprovar el dia 10 d'agost de 2004, en 10 vots a favor i una abstenció, la següent declaració de principis perquè pugui entrar en l'ordre del dia d'un ple municipal i siga ratificada si s'escau.

Declaració de principis

- A. El castellà, l'aragonès i el català són les llengües pròpies d'Aragó. En el cas de Benavarri, s'usa habitualment el català, que en la seua variant ribagorçana és la llengua pròpia tradicional del conjunt del municipi, i el castellà, així com altres llengües esporàdicament sobrevingudes.
- B. L'Ajuntament, assessorat pel Consell Municipal de la Llengua, adoptarà les mesures necessàries per a conservar viu el català ribagorçà, part irrenunciable i columna vertebral del nostre patrimoni cultural, i per a fomentar-ne l'ús. Conservació i foment són les dos ferramentes imprescindibles perquè el nostre català sobrevisca dignament.
- C. La manera d'aconseguir que el català ribagorçà de Benavarri i a Benavarri sobrevisca passa perquè arribe a ser una llengua plenament normal i prestigiada en la comunicació ciutadana. Açò demana necessàriament superar els prejudicis que han fet que el castellà siga l'única llengua de cultura, exclusiva de la comunicació formal o alta, mentre que el català malviu reservat als usos informals o baixos, com a llengua col·loquial (i, a camins, vulgar).
- D. A causa dels grans canvis culturals i socials de la nostra època, esta situació, tècnica-ment coneguda com a *bilingüisme diglòssic*, està evolucionant cap a un *bilingüisme substitutiu*, en el qual la llengua formal (el castellà) va ocupant progressivament l'espai que corresponia tradicionalment al català, que va reculant dia a dia.
- E. En una situació plenament democràtica, cal que els ciutadans i ciutadanes puguin triar lliurement la llengua que volen utilitzar en totes les situacions, com a mínim sense la pressió d'eixos prejudicis endèmics, impropis d'una societat moderna.
- F. Cal emprendre, per tant, una línia transformadora en el següent sentit: pregons en doble versió, butlletí municipal en notícies en català ribagorçà i la resta en català o castellà segons la tria dels autors, cartells en presència del català, indicadors del tauló d'anuncis en doble versió...
- G. Per als usos formals escrits del català, se fomentarà la versió ribagorçana del català estàndard. Per als usos formals orals del català, se fomentarà tant la utilització del català ribagorçà estàndarditzat com la dels parlars catalans locals no estàndarditzats. Això no implicarà deixar totalment de banda altres variants socialment importants, com ara el català estàndard general o el català estàndard nord-occidental.

Explicacions complementàries que no formen part de la declaració de principis

A. El castellà, l'aragonès i el català són les llengües pròpies d'Aragó. En el cas de Benavarrí, s'usa habitualment el català, que en la seua variant ribagorçana és la llengua pròpia tradicional del conjunt del municipi, i el castellà, així com altres llengües esporàdicament sobrevingudes.

A les valls pirenaïques i prepirenaïques des de Navarra fins a la vall del Cinca, la llengua pròpia és l'aragonès. Està en una situació molt fragmentada i la norma estàndard necessita urgentment asentar-se amb neo-parlants en un gran nucli urbà (Osca?, Barbastre?) que serviria de referent per a garantir-ne la unitat. A la vall de l'Éssera se parla aragonès de transició al català, el que avui s'ha posat de moda anomenar "llengües mixtes d'Aragó". És una llengua ben viva, sobretot a la vall de Benasc, que s'ha normativitzat en ortografia aragonesa. A les valls de l'Isàvena i de la Noguera Ribagorçana i a les comarques de la Llitera, el Baix Cinca i el Matarranya, se parla català. A la resta d'Aragó la llengua pròpia és el castellà.

Per saber en quin punt del territori comença una llengua i acaba una altra, cal entendre el concepte d'isoglossa. Una isoglossa és una "frontera" imaginària que separa en el territori dos solucions diferents per a un mateix element lingüístic. Per exemple, la isoglossa que separa el plural femení *-es* (*festes*) del plural femení *-as* (*festas*). Al nostre municipi, del costat *festes* tenim Mas Blanc, Estanya, Pilzà, Castilló del Pla, Antença i Calladrons; i del costat *festas* tenim Aler, Benavarrí, Siscar i Purroi. En este cas la isoglossa separa variants diferents d'una mateixa llengua; però, quan se produeix una concentració important d'isoglosses sobre un mateix traçat, nos trobem davant dos llengües diferents. Al sud de Tamarit, tota la Franja de Ponent està separada del castellà per una superposició d'isoglosses absoluta. Al nord de Tamarit, les isoglosses s'entrecreuen i apareixen parlars de transició. Ara bé, els especialistes solen considerar com a isoglossa clau la que separa la diftongació /no diftongació de *e* i *o* breus tòniques del llatí (*fiesta/festa*).

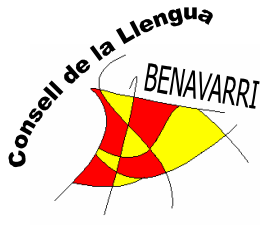
Català: no diftonga ni quan no n'ha "iod" (*fiesta, hort*) ni quan n'ha "iod" (*castell, fulla*).

Aragonès: diftonga quan no n'ha "iod" (*fiesta, uerto*) i quan n'ha "iod" (*castiello, fuella*).

Castellà: diftonga si no n'ha una "iod" (*fiesta, huerto*), però no quan n'ha "iod" (*castillo, hoja*).

Vist açò, el municipi de Benavarrí cau en la zona del català. I dins del català, els parlars de Benavarrí formen part del dialecte ribagorçà que abarca La Llitera, la Ribagorça catalana i la porció catalanoparlant de la Ribagorça aragonesa. Unes quantes isoglosses diferencien el català ribagorçà dels dialectes catalans veïns: demostratiu (*esta/aquesta*), adverbis (*ací/aquí*), palatalització (*pllaça/plaça*), flexió verbal (*voleva/volia*)... I, finalment, el ribagorçà se situa dins del macrodialecte anomenat català occidental.

El català se divideix en dos macrodialectes: català occidental i català oriental. Parlem català occidental a la Franja, a la província de Lleida, a les terres de l'Ebre i al País Valencià; parlem català oriental a Tarragona-Reus, a les províncies de Barcelona i Girona, a la Catalunya francesa, a les Illes Balears i a L'Alguer. La isoglossa que els separa és la de les vocals àtones (les que no tenen accent prosòdic; a la paraula *amic* la *a* és àtona, la *i* és tònica). El català occidental posseeix 6 vo-

Document discutit i consensuat

cals àtones: “u”, “o” tancada, “a”, “e” oberta, “e” tancada i “i”; el català oriental en posseix 3: “u”, voval neutra (“a”, per simplificar) i “i”.

Pronunciació en català occidental (Benavarri, Lleida, València...): *Els homenets seran homes horrosos el dia de demà.*

Pronunciació en català oriental (Barcelona, Vic, Perpinyà...): *Als humanets saran homas hurrurus al dia da damà.*

Un xic comentari, els de Benavarri, Lleida, València... com ho escriuran en correcta ortografia? Molt senzill: “Els homenets seran homes horrosos el dia de demà”. I els de Barcelona, Vic, Perpinyà... ? Així: “Els homenets seran homes horrosos el dia de demà”. Com s’explica açò? ¿No seria normal que els de Barcelona (capital, seu d’institucions, la ciutat més poblada del domini català) escriguessen “Als humanets...” i que obliguessen els altres a escriure-ho també així? No, perquè n’ha una cosa que se diu diasistematicitat i que verem més endavant.

A Benavarri, amés del català se parla el castellà. Se parla català perquè és la llengua que, des de l’Edat Mitjana fins fa uns 100 anys, parlava tothom. A l’Edat Mitjana era l’única llengua del lloc i fa cents anys la majoria de la gent només sabia català. El castellà va arribar en les institucions de fora i en l’escola, i en estes moments més del 50% dels joves utilitzen exclusivament el castellà. I la nostra llengua no dona senyals de recuperació. Per cert, un aclariment: el català no va vindre a la Ribagorça des de cap lloc. La Ribagorça i les altres comarques catalanoparlants dels Pirineus són el bressol del català. Quan a Lleida o a Tortosa van començar a parlar en català, a Benavarri ja feva temps que el parlàvem.

B. L’Ajuntament, assessorat pel Consell Municipal de la Llengua, adoptarà les mesures necessàries per a conservar viu el català ribagorçà, part irrenunciable i columna vertebral del nostre patrimoni cultural, i per a fomentar-ne l’ús. Conservació i foment són les dos ferramentes imprescindibles perquè el nostre català sobrevisca dignament.

La conservació vol dir principalment transmissió. Si els pares no transmeten el català als fills, la nostra llengua desapareixerà. La situació a Benavarri en general és la següent: si pare i mare parlen català, els fills el parlen; si pare i mare no parlen català, els fills no el parlen; si un dels dos progenitors parla castellà i l’altre català, els fills no parlen català. Dels tres casos, el tercer és el que ha fet que en un parell de generacions l’ús del català haiga disminuït tant.

Fomentar el català vol dir fer-ho en dos sentits: animant els que ja el parlen perquè l’utilitzen també en reunions, ràdio, presentacions... i animant els que no el parlen a aprendre’l i a fer-lo servir.

C. La manera d’aconseguir que el català ribagorçà de Benavarri i a Benavarri sobrevisca passa perquè arribi a ser una llengua plenament normal i prestigiada en la comunicació ciutadana. Açò demana necessàriament superar els prejudicis que han fet que el castellà siga l’única llengua de cultura, exclusiva de la comunicació formal o alta, mentre que el català malviu reservat als usos informals o baixos, com a llengua col·loquial (i, a camins, vulgar).

- D. A causa dels grans canvis culturals i socials de la nostra època, esta situació, tècnicament coneguda com a bilingüisme diglòssic, està evolucionant cap a un bilingüisme substitutiu, en el qual la llengua formal (el castellà) va ocupant progressivament l'espai que corresponia tradicionalment al català, que va reculant dia a dia.**
- E. En una situació plenament democràtica, cal que els ciutadans i ciutadanes puguin triar lliurement la llengua que volen utilitzar en totes les situacions, com a mínim sense la pressió d'eixos prejudicis endèmics, impropis d'una societat moderna.**

Mirarem conjuntament estes tres punts. Quan se parla de bilingüisme, cal sabre que n'ha dos classes bàsiques de bilingüisme: el diglòssic i el no diglòssic.

En el bilingüisme diglòssic n'ha una llengua A (Alta) per a situacions formals (els mitjans de comunicació, els escrits seriosos, l'escola, els discursos públics, les cerimònies...) i una llengua B (Baixa) per a situacions informals (converses familiars i en els amics, escrits no seriosos...). Els casos així podien ser estables en el passat, però en l'arribada dels mitjans de comunicació i de l'escolarització universal se produeixen dos possibles evolucions: la substitució i la assimilació. A la Bretanya la llengua A (francès) ha substituït pràcticament la llengua B (bretó), que només és parlada per alguna persona gran, mentre que a principis del segle XX el 100% de la població parlava bretó. A Graus la llengua B (llengua mixta de Graus) s'ha anat assimilant a la llengua A (castellà), de manera que avui en dia el "grausino" no es més que castellà adobat en algun tret de l'antiga llengua de Graus.

El bilingüisme no diglòssic se produeix quan les llengües A i B s'utilitzen indistintament en situacions formals i informals. És un bilingüisme especial que només se pot donar si n'ha planificació lingüística. Podem dir que és la situació més democràtica de convivència de llengües, però que li cal, per a ser estable, un constant control per part de les autoritats. En estes moments, en canvi, estem en un procés de substitució, perquè el castellà està desplaçant el català en els àmbits familiars i col·loquials.

El bilingüisme no diglòssic no vol dir que tot se faiga sempre en les dos llengües, sinó que les dos puguin utilitzar-se en tots els àmbits. Fer-ho tot en les dos llengües nos portaria a extrems absurds com ara que els mateixos regidors haguessen de dir dos vegades (en català i en castellà, o a l'inrevés) tot el que diguessen als plens.

De fet, una situació no diglòssica pressuposa que tots els parlants són, si més no, bilingües passius. Això vol dir que tots són capaços d'entendre oralment i per escrit les dos llengües. A Benavarrí, com que la situació és diglòssica, el 100% de la població entén el castellà i, probablement, un 90% de la població entén el català. Per arribar a un doble 100% (situació no diglòssica), cal fomentar l'aprenentatge del català, però al mateix temps cal avançar com si ja haguéssim arribat al doble 100%. És a dir, ha de nyabre textos i discursos monolingües (en castellà o en català) per poder aconseguir que tots entenguen les dos llengües. Pel que fa als textos en doble versió, haurien de ser sobretot aquells que siguen breus o simbòlics o pensats per a gent de fora. Exemples: indicadors (*castell / castillo*), formularis (instàncies, fulls d'inscripció, capçalera de l'Ajuntament),

panells informatius (història dels carrers, fulls de l'oficina de turisme)... I, atenció, s'haurà de vetllar perquè cap de les dos llengües s'especialitze com a llengua A (llengua per a usos formals), perquè si no ja tornariem a estar en una situació de bilingüisme diglòssic.

F. Cal emprendre, per tant, una línia transformadora en el següent sentit: pregons en doble versió, butlletí municipal en notícies en català ribagorçà i la resta en català o castellà segons la tria dels autors, cartells en presència del català, indicadors del tauló d'anuncis en doble versió...

Quina eva la situació fa un any?

	Situacions formals	Situacions informals
Llengua oral	Tot en castellà.	Converses en castellà. Converses en català.
Llengua escrita	Tot en castellà.	Tot en castellà, excepte la versió impresa de la Pastorada.

Esta és una situació diglòssica en una clara tendència a la desaparició del català.

Quina és la situació ara?

	Situacions formals	Situacions informals
Llengua oral	Tot en castellà, excepte els pregons, que se fan en doble versió.	Converses en castellà. Converses en català.
Llengua escrita	<ol style="list-style-type: none"> Només en castellà: tot, excepte les produccions dels punts 2 i 3. Només en català: notícies d'ARO, alguns articles d'ARO, parts dels cartells anunciadors d'actes. En doble versió a la Casa de la Vila: rètols del tauló d'anuncis, horaris d'atenció al públic, horaris de visites d'Alcalde i Tinent d'alcalde. 	Tot en castellà, excepte la versió impresa de la Pastorada.

La línia iniciada tímidament va pel bon camí per a acabar en la diglòssia.

G. Per als usos formals escrits del català, se fomentarà la versió ribagorçana del català estàndard. Per als usos formals orals del català, se fomentarà tant la utilització del català ribagorçà estandarditzat com la dels parlars catalans locals no estandarditzats. Això no implicarà deixar totalment de banda altres variants socialment importants, com ara el català estàndard general o el català estàndard nord-occidental.

Com escriuríem esta frase: “Ai un aparkamiento en el zentro de la ziudad (entonació interrogativa)”? La frase està escrita en transcripció fonètica. Una transcripció fonètica intenta reproduir un text tal i com seria oralment, prescindint de l’ortografia. Els filòlegs utilitzen uns signes especials, però ací hem fet una mena de transcripció fonètica escolar castellana. Tornem a la pregunta: com escriuríem la frase? Com en els acudits, ajuntarem un anglès, un francès i un espanyol. L’anglès només sap anglès, el francès només sap francès i l’espanyol només sap castellà. Cadascú domina la seua llengua a la perfecció. Els dictem la frase en correctíssima pronunciació castellana. Resultat? Mirem:

Frase escrita per l’anglès: *Igh oon ahparkahmyayntoa ayn ayl thayntroa day lah thyoodhahdh?*

Frase escrita pel francès: *Aïe oune aparcamienetau aine aile thaintrau dai la thioudade?*

Frase escrita per l’espanyol: *¿Hay un aparcamiento en el centro de la ciudad?*

Si l’anglès i el francès lligen les seues frases, les entendrem perfectament; però l’única ortografia vàlida en text formal és la de l’espanyol perquè ha utilitzat l’ortografia estàndard castellana.

Ara dicta una frase un de Benavarri. Quina frase? Ja ho verem.

Frase escrita per l’anglès: *aysta shayn boal deemoas kooatray koassas al karray*

Frase escrita pel francès: *aïsta chaine bol dimosse couatrai cossasse al carrai*

Frase escrita per l’espanyol: *Esta chen bol dimos cuatro cosas al carré*

Quina eva la frase? *Esta gent vol dir-mos quatre cosas al carrer*. I esta última és l’única ortografia correcta en un text formal perquè és l’ortografia estàndard catalana.

Per als textos formals se fa anar sempre el que s’anomena estàndard. L’estàndard és la norma lingüística que serveix de model de referència als parlants d’una llengua. Les llengües que no fan ús de l’estàndard (únic o en subestàndards) corren el risc de desaparèixer. Nya llengües, com el francès, que només tinen un estàndard. En el cas del català tenim el català estàndard general i alguns subestàndards més, com l’estàndard nord-occidental i l’estàndard meridional (valencià). Existeix l’estàndard ribagorçà? No, però podem adaptar els estàndards existents en català tenint en compte la llengua viva del municipi. Mirem un exemple de com en el català de L’Alguer (Sardenya, Itàlia) han adaptat el català estàndard general per a crear un estàndard alguerès:

Estàndard general

Tot això és un engany per a descobrir el meu refugi! Et penses que et deixaré marxar? Perquè vagis a denunciar-nos a la policia de l'infame Ben Kalish Ezab! Et quedaràs aquí com a presoner.

Alguerès estandarditzat

Tot això és un engany per descobrir el meu refugi! Te penses que te deixaré anar? Perquè tu vagis a nos denunciar a la policia de l'infame Ben Kalish Ezab! Mai! Restaràs en aquí presoner.

Ribagorçà estandarditzat

Tot això és un engany per a descobrir el meu refugi! Te penses que te deixaré marxar? Perquè vaigues a denunciar-mos a la policia de l'infame Ben Kalish Ezab! Te quedaràs ací com a presoner.

Algunes idees per a l'elaboració d'un estàndard ribagorçà escrit

A la manera dels models valencià, nord-occidental i alguerès, s'ha anat elaborant un estàndard ribagorçà escrit, que és el que s'ha utilitzat a ARO, a la tercera vinyeta de Tintín i al llarg d'este mateix escrit. Per a este estàndard, a l'hora d'adoptar o de descartar un element, s'han seguit els principis de *diasistematicitat*, *analogia*, *genuïnitat* i *unitat*.

La *diasistematicitat* consisteix en triar, quan n'ha més d'una solució possible, aquella que integra més àmpliament les diferents variants. L'*analogia* consisteix en triar, quan n'ha més d'una solució possible, aquella més pròxima al nostre dialecte ja adoptada per altres subestàndards catalans. La *genuïnitat* consisteix en triar, quan n'ha més d'una solució possible, aquella més genuïna en el nostre dialecte. La *unitat* consisteix en triar sempre aquelles solucions que no posen en perill la unitat del català. Si un element era diasistemàtic, anàleg, genuí i unitari, se l'ha inclòs sense cap dubte dins d'estàndard. Eixe cas és el de la majoria dels elements triats; per exemple: l'article (*el/la/els/les*), la conjugació del futur simple d'indicatiu (*ballaré, ballaràs, ballarà, ballarem, ballareu, ballaran*), el plural *-s* i *-ns* (*homes, camins...*) i molts més. Si un element era un manlleu (manlleu: element que prové d'un altre idioma) i no estava admès ni per l'estàndard general ni per cap subestàndard, s'ha descartat; per exemple: *empeçar, enero*. En d'altres casos, s'han valorat els diferents principis intentant que l'estàndard ribagorçà resultant fos coherent. A tall d'exemple, observem en el següent quadre els arguments emprats per a adoptar algunes solucions.

El català ribagorçà estàndard escrit				
Solucions	Principis			
	Diasistematicitat	Analogia	Genuïnitat	Unitat
Jo voleva (adoptada) *Jo volia (descartada)	Cap de les dos solucions és plenament diasistemàtica.	L'estàndard alguerès ha adoptat la forma <i>voleva</i> .	Tots els llocs ribagorçans diuen <i>voleva</i> .	L'Institut d'Estudis Catalans reconeix com a correcta per a l'estàndard alguerès la forma <i>voleva</i> .
Carrer (adoptada) *Carré (descartada)	Només els valencians pronuncien la <i>r</i> final, però la solució diasistemàtica és escriure-la.	Tots els subestàndards catalans escriuen <i>carrer</i> .	Totes les zones catalano-parlants diuen <i>*carré</i> .	L'estàndard català general escriu <i>carrer</i> .
parèixer (adoptada) *semblar (descartada)	Cap de les dos solucions pot ser diasistemàtica.	L'estàndard valencià ha adoptat la forma <i>parèixer</i> .	En general, a la Ribagorça se diu <i>parèixer</i> , però també <i>*semblar</i> (Areny).	L'Institut d'Estudis Catalans reconeix com a correcta per a l'estàndard valencià la forma <i>parèixer</i> .

El català ribagorçà estàndard escrit				
Natres (adoptada) *Nosaltres (descartada)	Cap de les dos solucions és plenament diasistemàtica. De fet, encara n'ha més: <i>naltres</i> , <i>natros</i> , <i>naltros</i> , <i>mosatros</i> , <i>noltros</i> .	Tots els subestàndards catalans escriuen <i>*nosaltres</i> .	<i>Natres</i> és la forma més estesa a la Ribagorça i no és cap castellanisme.	La utilització de <i>natres</i> en l'àmbit restringit ribagorçà no posa en perill la unitat de la llengua, perquè és de fàcil comprensió per als parlants dels altres dialectes.
Natres cantem cada dia (adoptada) *Natres cantam cada dia (descartada)	En tots els dialectes se diu <i>cantem</i> , excepte a les Illes Balears i a alguns llocs de la Franja com Benavarri. Balearics i benavarrins poden escriure <i>cantem</i> i pronunciar <i>*cantam</i> .	És cert que en subestàndar baleàric està admesa la forma escrita <i>*cantam</i> , però açò és així perquè esta és l'única forma que se fa anar en tot l'àmbit de les Balears.	En català ribagorçà se pronuncia <i>*cantam</i> (Benavarri, Areny, Purroi...) i <i>cantem</i> (Calladrons, Antença, Pont de Montanyana...).	L'estàndard català general escriu <i>cantem</i> .
Tornarem quan siga l'hora (adoptada) *Tornarem quan sigui l'hora (descartada) *Tornarem quan sigue l'hora (descartada)	Cap de les tres solucions (<i>siga</i> / <i>*sigui</i> / <i>*sigue</i>) és plenament diasistemàtica, tot i que <i>siga</i> sí és diasistemàtica en l'àmbit ribagorçà. La <i>-a</i> final se pot pronunciar <i>a</i> (Benavarri) o <i>e</i> (Estanya).	L'estàndard valencià ha adoptat la forma <i>siga</i> .	En català ribagorçà se pronuncia <i>siga</i> (Benavarri, Areny, Purroi...) i <i>*sigue</i> (Calladrons, Antença, Estanya...).	L'estàndard català general escriu <i>sigui</i> . Però l'Institut d'Estudis Catalans reconeix com a correcta per a l'estàndard valencià la forma <i>siga</i> .
mos callarem (adoptada) *ens callarem (descartada)	Cap de les dos solucions és plenament diasistemàtica.	L'estàndard alguerès ha adoptat la forma <i>mos</i> .	Tots els llocs ribagorçans diuen <i>mos</i> .	L'Institut d'Estudis Catalans reconeix com a correcta per a l'estàndard alguerès la forma <i>mos</i> .

El català ribagorçà estàndard escrit				
Clau (adoptada) *Cllau (descartada)	En tot l'àmbit del català la <i>ll</i> se pronuncia <i>ll</i> . La solució <i>*cllau</i> no seria diasistemàtica perquè obligaria els parlants dels dialectes no ribagorçans a pronunciar <i>*cllau</i> en lloc de <i>clau</i> . La solució <i>clau</i> sí és diasistemàtica: a Perpinyà legiran <i>clau</i> i a Benavarrí <i>*cllau</i> .	Tots els subestàndards catalans escriuen <i>clau</i> .	En català ribagorçà se pronuncia <i>*cllau</i> .	L'estàndard català general escriu <i>clau</i> .
Les cases (adoptada) *Las casas (descartada)	En posició àtona, els dialectes occidentals fan la distinció <i>e/a</i> . En la mateixa posició, els de Barcelona no fan la distinció i pronuncien la <i>e</i> i la <i>a</i> com <i>a</i> . La solució <i>*casas</i> valdria per als de Barcelona, la solució <i>cases</i> val per a tots.	Tots els subestàndards catalans escriuen <i>cases</i> .	En català ribagorçà se pronuncia <i>*casas</i> (Benavarrí, Areny, Siscar...) i <i>cases</i> (Calladrons, Antença, Pont de Montanyana...).	L'estàndard català general escriu <i>cases</i> .

Per als usos formals orals també s'ha d'utilitzar el ribagorçà estandarditzat?

Sí i no. D'entrada, la pronunciació variarà entre els diferents llocs del municipi. Però és que, a més a més, tampoc cal proscriure les incorreccions no estàndards en els usos formals orals, donada la situació lingüística de Benavarrí. Mirem este quadre dels diferents usos del català al nostre municipi:

	Situació formal	Situació informal
Missatge oral (Els textos van entre comentos i intenten ser una transcripció fonètica escolar en ortografia castellana)	<p><u>Català ribagorçà estandarditzat de Benavarrí:</u> “Feba dos dias ke plloueba a l’ort d’estes rechidós”</p> <p><u>Català ribagorçà estandarditzat de Calladrons:</u> “Febe dos dies ke pllouebe a l’ort d’estos rechidós”</p>	<p><u>Català ribagorçà no estandarditzat de Benavarrí:</u> “Feba dos dias ke plloueba a l’ort d’estes <i>konzekhals</i>”</p> <p><u>Català ribagorçà no estandarditzat de Calladrons:</u> “Febe dos dies ke pllouebe a l’ort d’estos <i>konzekhals</i>”</p>
Missatge escrit	<p><u>Català ribagorçà estandarditzat:</u> Feva dos dies que ploueva a l’hort d’estos (d’estes) regidors</p> <p><u>Català estàndard general:</u> Feia dos dies que plovia a l’hort d’aquests regidors.</p>	<p><u>Català ribagorçà no estandarditzat de Benavarrí:</u> Feva dos dias que plloueva a l’hort d’estes <i>concejals</i></p> <p><u>Català ribagorçà no estandarditzat de Calladrons:</u> Feve dos dies que plloueve a l’hort d’estos <i>concejals</i></p>

Cada producció lingüística val en les seues coordenades (oral/escrit, formal/informal), però caldria fer una excepció: les produccions orals/informals del nostre municipi també haurien de ser vàlides en moltes situacions orals/formals.

Úlimes preguntes

Se pot escriure *concejal*? En una carta i a la Pastorada, sí; al butlletí municipal, als cartells, a les instàncies, no, cal escriure *regidor*.

Hem de dir sempre *regidor*? No. En situacions informals se pot dir perfectament *concejal*. En situacions formals caldria dir *regidor*, però no passa res si se diu *concejal*.

En situacions formals hem de dir *ploueva*, *plloueva* o *plloueve*? Per a respectar la unitat de l’estàndard hem d’escriure *ploueva*, però hem de dir *plloueva* (Benavarrí) o *plloueve* (Calladrons).

Hem de dir *cases* o *casas*? Tant en situacions formals com informals, hem de dir *casas* si som de Benavarrí i *cases* si som de Calladrons. En situacions formals, però, escriurem sempre *cases*, tot i que un de Benavarrí ho llegirà com *casas*.

To açò no és un embolic????!!!! Sí, i cal fer-ne cas sense exagerar. Només són idees de referència per a un procés de normalització lingüística.

Document discutit i consensuat

UNA XICA BIBLIOGRAFIA PER A INTRODUIR-SE EN ESTES QÜESTIONS:

BIBILONI, Gabriel: *Llengua estàndard i variació lingüística*, Editorial 3 i 4, València, 1997.

BLASCO FERRER, Eduard: “Llengua estàndard i alguerès”, conferència inaugural de la IV Escola d’Estiu de L’Alguer 1997, www.partal.com/alguer/blasco.htm.

BROUDIC, Frañch: *Histoire de la langue bretonne*, Éditions Ouest-France, Rennes, 1999.

CALVET, Louis-Jean: *Les langues véhiculaires*, Presses Universitaires de France, Paris, 1981.

CAPDEVILA, Arantxa; ESPLUGA, Josep L.: *Franja, frontera i llengua*, Pagès editors, Lleida, 1995.

CENTRE DE RECURSOS PEDAGÒGICS MARIA MONTESSORI: *El català de l’Alguer: un model d’àmbit restringit*, Institut d’Estudis Catalans, Barcelona, 2003.

HUDSON, R. A.: *La sociolingüística*, Editorial Anagrama, Barcelona, 1981. (És traducció al castellà del llibre original en anglès.)

LAPRESTA REY, Cecilio: “Notas sobre la relación entre identidad y lengua en Aragón”, a la revista *Ripacurtia*, número 1, Centre d’Estudis Ribagorçans, Benavarri, 2003.

MARÍN, Rafael: “Una anàlisi de la situació sociolingüística a Benabarre”, a la revista *Llengua & Literatura*, número 12, 1995.

MONCLÚS, Joaquim: *La Franja de Ponent avui*, El Llamp, Barcelona, 1983.

MORENO CABRERA, Juan Carlos: *La dignidad e igualdad de las lenguas*, Alianza Editorial, Madrid, 2000.

ROTAETXE AMUSÁTEGUI, Karmele: *Sociolingüística*, Editorial Síntesis, Madrid, 1990.

SIGUÁN, Miquel: *España plurilingüe*, Alianza Editorial, Madrid, 1992.

SISTAC, Ramon: “Informe sobre la llengua catalana a la Ribagorça”, a la revista *Ripacurtia*, número 1, Centre d’Estudis Ribagorçans, Benavarri, 2003.

SOLÀ CORTASSA, Joan: *Del català incorrecte al català correcte*, Edicions 62, Barcelona, 1977.

TUSON VALLS, Jesús: *Lingüística: una introducció al estudio del lenguaje, con textos comentados y ejercicios*, Barcanova, Barcelona, 1984.

TUSON VALLS, Jesús: *El luxe del llenguatge*, Editorial Empúries, Barcelona, 1986.

TUSON VALLS, Jesús: *Mal de llengües*, Editorial Empúries, Barcelona, 1988.